

Grundlagsutskottet

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om ändring av 2 § i statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelers öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

INLEDNING

Remiss

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om ändring av 2 § i statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelers öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom (Ö 6/2021 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Liisa Huhtala, arbets- och näringsministeriet
- överläkare Otto Helve, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- professor Janne Salminen
- professor Tuomas Ojanen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Grundlagsutskottet har för bedömning fått statsrådets förordning om ändring av 2 § i statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelers öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Förordningen har utfärdats med stöd av 3 a § 4 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Paragrafen gäller till och med den 18 april 2021. Den lagen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 11/2021 rd, se även GrUU 6/2021 rd) och med stöd av grundlagens 23 § om undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna under undantagsförhållanden. Nyligen bedömde grundlagsutskottet också den förordning som nu föreslås bli ändrad (GrUB 6/2021 rd).

(2) Enligt ändringen av förordningen behöver förplägnadsrörelser i landskapet Norra Österbotten och Kittilä kommun inte längre hållas stängda. Ändringen trädde i kraft den 9 april 2021. Motivet till ändringen är att epidemiläget i Lappland och Norra Österbotten har förbättrats. Att hålla förplägnadsrörelserna stängda för kunder är därför inte längre nödvändigt på det sätt som förutsetts i bestämmelserna om undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna i 23 § i grundlagen. Ändringen har också kopplingar till 3 a § 4 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet, enligt vilket statsrådet ska följa upp att nödvändighetskriterierna uppfylls och,

Betänkande GrUB 8/2021 rd

om det inte längre är nödvändigt att hålla förplägnadsrörelserna stängda i ett område, utan dröjsmål vidta åtgärder för att ändra statsrådets förordning. Ändringen av förordningen svarar på kravet att begränsningarna gällande förplägnadsrörelserna måste avvecklas genast när det i området inte längre föreligger några tvingande skäl som motiverar dem (GrUB 10/2020 rd, s. 4).

(3) Grundlagsutskottet har tidigare i sin bedömning av skyldigheten att hålla förplägnadsrörelserna stängda framhållit vikten av en mer detaljerad avgränsning av bestämmelsernas regionala tillämpningsområde och av att begränsningsåtgärderna för olika typer av förplägnadsrörelser differentieras (GrUB 3/2021 rd, stycke 4, GrUB 6/2021 rd, stycke 5—7, 9, 10, GrUU 6/2021 rd, stycke 15 och 18, GrUU 11/2021 rd, stycke 7 och 10, se även GrUU 31/2020 rd, s. 5). Utskottet hänvisar till det som framförts i tidigare betänkanden och utlåtanden utan att upprepa det.

(4) I motiveringspromemorian till ändringen av förordningen granskas särskilt stängningen av förplägnadsrörelser i landskapet Norra Savolax område. Som grund för att landskapet ska omfattas av skyldigheten har det framförts att incidensen är klart högre än i de övriga områdena på basnivån och att incidensen har hållits på relativt hög nivå. Dessutom kan situationen förändras snabbt, och en virusvariant som smittar lättare misstänks ha stor spridning i området. Grundlagsutskottet har också av statsrådet fått uppgifter om att epidemiläget förändrats efter det att förordningen utfärdades. Att hålla förplägnadsrörelserna i landskapet Norra Savolax stängda för kunder är därför inte längre nödvändigt på det sätt som förutsätts i bestämmelserna om undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna i 23 § i grundlagen. Förordningen bör därför upphävas till den del den gäller tillämpningen av förordningen i landskapet Norra Savolax.

(5) Riksdagen kan besluta om giltigheten för de förordningar som utfärdats med stöd av lagar som grundar sig på 23 § i grundlagen. På det sättet ska riksdagen kunna övervaka användningen av förordningsbemyndigandet angående undantagsförhållanden och, när riksdagen så önskar, kunna upphäva förordningen eller ändra dess giltighet, varvid lagstiftningsmakten i sista hand behålls hos riksdagen (RP 60/2010 rd, s. 37/II). Enligt grundlagsutskottets uppfattning omfattar riksdagens behörighet också rätten att upphäva förordningen partiellt, vilket också stöds av utskottets vedertagna praxis att riksdagsbehandlingen av förordningar av det slag som nu bedöms kan genomföras exempelvis på samma sätt som gäller för förordningar som utfärdats med stöd av beredskapslagen (GrUU 7/2020 rd, GrUB 10/2020 rd). Grundlagsutskottet har vid bedömningen av en förordning om tillämpningen av vissa bestämmelser i beredskapslagen konstaterat att riksdagen också kan besluta om partiellt upphävande av en tillämpningsförordning (GrUB 5/2021 rd, punkt 13).

(6) Grundlagsutskottet har för tydlighetens skull i samband med behandlingen av förordningar om ibruktagning och tillämpning av beredskapslagen konstaterat att även om det partiella upphävandet lagtekniskt genomförs genom en ändring av förordningen, finns det inte längre något behov av att på nytt föra förordningen till riksdagen för behandling (GrUB 1/2021 rd, stycke 21, GrUB 5/2021 rd, stycke 15). Detta gäller också ett partiellt upphävande av den nu aktuella förordningen genom ändring av förordningen eller genom en ny ändringsförordning.

Betänkande GrUB 8/2021 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

Grundlagsutskottet föreslår att statsrådets förordning om ändring av 2 § i statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelsers öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom (275/2021) upphävs till den del den gäller tillämpning av förordningen i landskapet Norra Savolax och att förordningen inte upphävs till övriga delar.

Helsingfors 15.4.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Antti Rinne sd
vice ordförande Antti Häkkänen saml
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Maria Guzenina sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Ari Torniainen cent
medlem Heikki Vestman saml
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Johannes Koskinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikael Koillinen
utskottsråd Liisa Vanhala.